

Motion till riksdagen 2022/23:829

av **Lars Beckman (M)**

Underlättande för svenskar boende i utlandet att rösta

Förslag till riksdagsbeslut

Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att underlätta för utlandsboende svenskar att rösta och tillkännager detta för regeringen.

Motivering

Utlandssvenskar har från och med 1968 haft rätt att rösta i riksdagsval. Fram till och med 1994 fick utlandssvenskarna själva begära att bli upptagna i röstlängden, men från och med 1998 tas alla som flyttat utomlands under de senaste tio åren automatiskt upp i röstlängden, redogör riksdagens utredningstjänst i en rapport. Därefter behöver svenskar bosatta i utlandet anmäla sig till röstlängden vart tionde år. En utlandsröst vid val räknas också som en anmälan till röstlängden. Det är alltså möjligt för utlandssvenskar att rösta även om de inte finns med i aktuell röstlängd.

Röstningen från utlandet sker antingen genom en brevröst från utlandet eller röstning på en ambassad eller ett konsulat. För att en utlandssvensk ska kunna rösta i Sverige krävs ett dubblettröstkort. Det går inte att brevrösta från Sverige. I nuläget fungerar en utlandssvensks förtidsröst i landet inte som en anmälan till röstlängden (5 kap. 2 § vallagen) utan adressen måste i dessa fall uppges till Skatteverket. Detta hinder har påpekats vid ett flertal tillfällen. I Valutredningen 2020:s slutbetänkande (SOU 2021:96) föreslås att utlandssvenskar ska kunna läggas till i röstlängden genom att de röstar i Sverige. Riksdagen har i ett tillkännagivande bl.a. uppmanat regeringen att utreda om det borde bli möjligt för utlandssvenskar att under vissa förutsättningar kunna brevrösta även från Sverige (bet. 2016/17:KU22 punkt 5, rskr. 2016/17:200).

Vid riksdagsvalet 2022 fanns 178 901 röstberättigade utlandssvenskar upptagna i röstlängden. Enligt Valmyndigheten föll 32 961 personer som utvandrat¹ bort ur röstlängden till följd av ”tioårsregeln” mellan valen 2018 och 2022. Det saknas statistik

¹ Med röstlängdsdatum mellan den 9 september 2008 och den 11 september 2012.

över hur många utlandssvenskar som anmält sig till röstlängden 2022 genom att fylla i den särskilda blanketten SKV 7842 till Skatteverket. Det finns heller ännu ingen uppgift om hur många som upptogs i röstlängden genom att rösta i valet 2022.

Valmyndigheten har tidigare skickat brev till personer som inte har återanmält sig, men träffsäkerheten var dålig eftersom många adresser inte stämde. Vid årets val skickade Valmyndigheten därför endast meddelanden till personer som hade en digital brevlåda.

Vid valet 2022 röstade totalt 41 139 svenskar på ambassader/konsulat utomlands. Vad gäller post-/brevröster finns det däremot ännu inte någon sammanställd statistik, eftersom brevröster dels kommer till Valmyndigheten och dels direkt till respektive kommun. Till Valmyndigheten kom det in 25 418 brevröster vid valet 2022, men denna uppgift redovisar alltså endast en del av brevrösterna. Även vad gäller hur många utlandssvenskar som vid valet 2022 röstade inom riket i en vallokal eller genom inrikes post-röstning saknas i nuläget statistik. Den slutliga valstatistiken publiceras av Statistiska centralbyrån våren 2023.

Valdeltagandet bland utlandssvenskar har sedan 1998 legat på omkring 30 procent. I riksdagsvalet 2018 röstade nära 40 procent, vilket var en ökning i förhållande till 2014 års riksdagsval. För 2022 finns ännu ingen sammanställd statistik.

Valmyndigheten har inte fått in några besvärsärenden via telefon eller brev från utlandssvenskar som saknats i röstlängden. Däremot har myndigheten fått ett flertal frågor som rör röstlängden.

Vid valet 2022 kandiderade 12 utlandssvenskar till riksdagen. Kandidater stryks inte från valsedeln, men det finns flera olika skäl till att en kandidat inte blir valbar. Både partier som anmält kandidater och kandidaterna själva kan återta en anmälan så att kandidaterna inte blir valbara. Återtaganden ska ske senast 2 dagar före valet. Därtill måste kandidaterna ha lämnat samtycke (2 kap. 20 § vallagen) för att bli valbara. Vid valet 2022 hade endast 11 av 12 kandiderande utlandssvenskar lämnat samtycke. Utöver det måste en kandiderande uppfylla valbarhetskriterierna för val till riksdagen, vilket bl.a. innebär att hen måste fylla 18 år senast på valdagen, vara svensk medborgare och någon gång ha bott i Sverige samt finnas med i röstlängden. Vid valet 2022 fanns samtliga utlandssvenska kandidater med i röstlängden.

Utlandssvenskarnas låga valdeltagande har uppmärksammats vid flera tillfällen och det finns flera förslag på åtgärder. Bland annat har antalet röstmottagarplatser i utlandet utökats sedan 2014 och öppettider har förlängts. Valmyndigheten arbetar aktivt med informationskampanjer riktade till utlandssvenskar inför valen. Valutredningen 2020 ger i sitt slutbetänkande (SOU 2021:96) flera förslag på åtgärder som syftar till att förenkla och öka utlandssvenskars röstdeltagande. Det är viktigt ur en demokratisk aspekt att så många som möjligt ges möjlighet att delta i våra allmänna val – även om de bor utomlands. Här kan riksdagen och regeringen underlätta för svenskar boende utomlands att rösta genom exempelvis:

- Att utlandssvenskar som fallit ur röstlängden ska kunna förtidsrösta i Sverige.
- Att en avgiven förtidsröst ska utgöra en anmälan om att återupptas i röstlängden och att valnämnderna ska lägga till dessa väljare i röstlängden.
- Att vid röstmottagningen ska ett adresskort användas i stället för ett röstkort för dessa väljare. Efter valet ska valnämnden meddela den centrala valmyndigheten om tilläggen i röstlängden. Den centrala valmyndigheten ska därefter meddela

Skatteverkets folkbokföring. Valmyndigheten bemyndigas att utforma adresskort (SOU 2021:96, s. 262).

- Att brev skickas ut till dem som riskerar att mista sin rösträtt efter 10 år och att blanketten SKV 7842 bifogas.
- Att utlandssvenskar uppmanas att skaffa digitala brevlådor i samband med passansökan.
- Att digitalt röstande från utlandet införs efter estnisk förebild.

Lars Beckman (M)